

Альтернативний механізм оскарження учасниками порушень у сфері державних закупівель через контролюючий орган

Незважаючи на довготривалий процес реформування, сфера державних закупівель залишається в Україні найбільш корумпованою частиною національної економіки.

Системними стають випадки, коли замовники торгів, ігноруючи принципи державних закупівель (добросовісна конкуренція серед учасників, максимальна економія та ефективність, неупереджена оцінка пропозицій конкурсних торгів), дискримінують, порушуючи норми законодавства, добросовісних учасників, створюють ідеальні умови для «своїх» переможців.

Отже, зважаючи на те, що замовники часто нехтують законодавством України про державну закупівлю, порушуючи тим самим законні права учасників, важливим елементом реалізації державної політики в цій сфері є застосування дієвого та ефективного механізму оскарження процедур закупівлі в компетентних державних органах та судах усіх інстанцій.

Куди звертатись задля оскарження дій та рішень замовника

Зараз в Україні діє триланкова система процедури оскарження, що включає можливість звернення суб'єкта оскарження до:

безпосередньо комітету з конкурсних торгів замовника (генерального замовника);

органу оскарження — Антимонопольного комітету України (на підставі вимог статті 18 Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 № 1197-VII, зі змінами (далі за текстом — Закон № 1197);

до судових органів (відповідно до вимог статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України).

На жаль, жодна із цих ланок наразі не є ідеальною та ефективною для захисту прав та інтересів учасників закупівель.

До того ж Постановою Кабінету Міністрів України від 28.07.2010 № 773 встановлено, що за подання скарги до органу оскарження — Антимонопольного комітету України відповідно до статті 18 Закону № 1197 з учасників справляють плату в таких розмірах:

При повномасштабному розгляді скарги учасників у разі оскарження процедури державної закупівлі товарів або послуг вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/sudova-praktika/alternatyvnyi-mekhanizm-oskarzhennia-uchasnykamy-porushen-u-sferi-derzhavnykh-zakupivel-cherez-kontroliuyuchyj-orhan/

послуг; **Радник у сфері публічних закупівель**

Все для закупівель на одному порталі

15 тис. гривень — у разі оскарження процедури державної закупівлі робіт.

Разом із цим відповідна плата за подання скарги є безповоротною, незважаючи на прийняте органом оскарження рішення по суті оскарження.

Водночас розгляд порушених прав та інтересів суб'єкта оскарження в судовому порядку в українських реаліях може затягнутись на певний період часу, протягом якого порушений предмет спору взагалі може втратити актуальність для позивача.

Альтернатива: звернення до Держфінінспекції

Аналіз норм чинного законодавства у сфері державних закупівель дає змогу визначити ще один альтернативний та безоплатний спосіб захисту порушених прав учасників процедури закупівлі шляхом звернення до відповідного контролюючого органу — Державної фінансової інспекції України (далі за текстом — ДФІУ).

Зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 за № 631 затверджено **Порядок проведення перевірок державних закупівель Державною фінансовою інспекцією та її територіальними органами (далі за текстом — Порядок № 631)**.

Пунктом 2 Порядку № 631 визначено основні терміни, які вжито в ньому, у тому числі:

документи об'єкта контролю — будь-які документи (оригінали або належним чином завірені копії), що стосуються державної закупівлі протягом усього періоду її проведення, починаючи з планування та оприлюднення інформації про державну закупівлю і до повного виконання зобов'язань за договором, укладеним за результатами процедури закупівель;

звернення — заява суб'єкта права звернення, яка надійшла до контролюючого органу, щодо факту порушення законодавства про державні закупівлі, унаслідок чого порушено законні права та інтереси суб'єкта права звернення;

об'єкт контролю — розпорядник державних коштів, який здійснює закупівлю в порядку, визначеному Законом України «Про здійснення державних закупівель»;

перевірка державних закупівель — перевірка, яку проводять за наявності підстав, передбачених Порядком № 631, щодо об'єкта контролю за його місцезнаходженням чи за місцем розташування об'єкта його права власності;

суб'єкт права звернення — фізична чи юридична особа (резидент), яка підтвердила намір взяти участь у процедурі закупівлі шляхом подання

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/sudova-praktika/alternatyvnyi-mekhanizm-oskarzhennia-uchasnykamy-porushen-u-sferi-derzhavnykh-zakupivel-cherez-kontroliuiuchyj-orhan/

пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції, або пропозиції на переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі.

Крім того, відповідно до вимог Порядку інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами, що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 № 550 (зі змінами), у Порядку № 631 визначено, що контролюючий орган — це Держфінінспекція, її територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах або міжрайонні, об'єднані в районах та містах територіальні органи, головні державні фінансові інспектори в районах та містах.

Пунктом 3 Порядку № 631 зазначено, що **питання здійснення державних закупівель перевіряються контролюючим органом під час проведення інспектування, а також під час державного фінансового аудиту.**

Разом із цим пунктом 4 Порядку № 631 передбачено також, що така форма контролю, як перевірки державних закупівель, здійснюється за письмовим рішенням керівника контролюючого органу або його заступника за наявності однієї з таких підстав:

наявність доручення або рішення Кабінету Міністрів України щодо проведення перевірок державних закупівель, якщо відповідні питання не можуть бути перевірені під час планових виїзних ревізій;

виникнення потреби в перевірці відомостей про порушення об'єктом контролю законодавства у сфері державних закупівель, що надішли до контролюючого органу, або перевірці відомостей, наведених у зверненні (за умови закінчення строку подання скарги про відповідні порушення до органу оскарження згідно із Законом № 1197), якщо об'єкт контролю не надав пояснення та їх документального підтвердження на обов'язковий письмовий запит контролюючого органу протягом трьох робочих днів з дня його надходження;

виявлення контролюючим органом вищого рівня під час перевірки (у порядку здійснення контролю за достовірністю висновків контролюючого органу нижчого рівня) актів перевірки державних закупівель невідповідності їх вимогам законодавства. Перевірка державних закупівель може бути ініційована контролюючим органом вищого рівня, якщо розпочато службове розслідування стосовно посадових або службових осіб контролюючого органу нижчого рівня, які проводили перевірку державних закупівель, або в разі повідомлення їм про підозру у вчиненні кримінального правопорушення;

у разі надходження скарги від об'єкта контролю на дії або бездіяльність посадових осіб контролюючого органу.

захисту власних порушених прав та інтересів може звернутись до органів ДФІУ з відповідним зверненням (це є можливим лише у випадку, коли сплинули відповідні строки подання скарги про відповідні порушення до органу оскарження згідно із Законом № 1197).

Особливості формування звернення до ДФІУ

Важливо! Пунктом 6 Порядку № 631 визначено, що **у зверненні зацікавлений суб'єкт права звернення обов'язково зазначає:**

- повне найменування юридичної особи чи прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи;
- факти порушення законодавства;
- документи, що свідчать про такі порушення (у разі їх наявності);
- звернення підписує суб'єкт права звернення із зазначенням дати подання звернення, зворотної адреси та контактного номера телефона тощо.

Слід зазначити, що недотримання зазначених вимог може призвести до відмови органом ДФІУ у розгляді звернення.

За результатами розгляду такого звернення суб'єкта права звернення керівник органу ДФІУ або його заступник приймає одне з таких рішень:

- призначити перевірку державних закупівель щодо викладених у зверненні відомостей про порушення законодавства у сфері державних закупівель або перевірити відомості під час проведення інспектування чи державного фінансового аудиту за умови закінчення строку подання скарги про відповідні порушення до органу оскарження згідно із Законом № 1197;
- передати звернення за належністю відповідному органу;
- відмовити у розгляді звернення, в якому не зазначено зворотної адреси та/або яке не підписане суб'єктом права звернення, а також якщо неможливо встановити авторство;
- розглянути звернення по суті питання без призначення перевірки державних закупівель (зокрема направити запит замовникові про витребування необхідних документів для проведення моніторингу процедури закупівлі на предмет її законності).

Про прийняте рішення авторів звернення орган ДФІУ надсилає повідомлення (пункт 5 Приписом до ч. 1 статті 176 ККУ). Джерело: https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/sudova-praktika/alternatyvnyi-mekhanizm-oskarzhennia-uchasnykamy-porushen-u-sferi-derzhavnykh-zakupivel-cherez-kontroliuiuchyj-orhan/

